

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Halil ÖZGÜNER^{1*} Candan ŞAHİN²

¹SDÜ, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ISPARTA

²SDÜ, Eğirdir Meslek Yüksekokulu, Peyzaj Programı, Eğirdir, ISPARTA

*hozguner@orman.sdu.edu.tr

ÖZET

Hızlı kentleşme nedeniyle günümüzde kentlerde çocuklar doğa ile bağımsız olarak daha az birliktelik kurabilmekte, dış ortamda kuralların olmadığı mekânlarda kendi doğallığında oynamak yerine kurallarla daraltılmış evlerinde, kapalı mekânlarda veya birbirinin aynı standart oyun alanlarında oynamaya teşvik edilmektedirler. Bunun sonucunda da çocukların fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal yeterlilikleri uzun dönemde olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu çalışma ülkemizdeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumunu ve çocukların bu tür alanlara karşı davranış biçimlerini Isparta kenti örneğinde ortaya koymayı ve mevcut çocuk oyun alanlarının çocukların oyun ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yapılması gerekenler konusunda öneriler getirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma Isparta kentinde rastgele seçilen 39 ayrı çocuk oyun alanında gerçekleştirilmiştir. Oyun alanlarının fiziksel analizi, çocukların oyun alanındaki davranışlarını yerinde gözlem ve oyun alanını kullanan çocuklarla yüz yüze anket metotlarının kullanıldığı araştırmada, mevcut oyun alanlarının sahip oldukları fiziki özellikler ile bitkisel ve yapısal tasarım açısından çocukların psikolojik, zihinsel fiziksel ve sosyal gelişimini desteklemede yetersiz kaldığı tespit edilmiş, bu konuda yapılması gerekenler hakkında öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk oyun alanları, Kullanıcı davranışları, Isparta Kenti

AN EXAMINATION ON THE EXISTING SITUATION OF CHILDREN PLAY AREAS IN ISPARTA CITY AND CHILDREN'S ATTITUDES TOWARDS THESE AREAS

ABSTRACT

The rapid growth of urban areas and decline of nature in the last century led an increasing alienation between children and nature in urban areas. Children's physical, psychological, mental, and social developments are negatively affected as they are encouraged to play in their home, closed play areas or standard playgrounds instead of playing naturally in outdoor areas. This study aims to reveal existing situation of children playgrounds in Turkey through Isparta City case and to explore children's attitudes to these areas in order to make suggestions about necessary measurements. The study is included 39 children playgrounds randomly selected among 65 playgrounds of Isparta City. Site analysis, observation of children in playgrounds, and face to face questionnaire survey methods are used in order to reach research objectives. Results suggested that physical attributes and planting and constructional design of existing playgrounds are not adequate to meet children's physical, psychological, mental, and social development. Some recommendations were made to develop current situation in children playgrounds.

Keywords: Children playgrounds, User attitudes, Isparta City

1. GİRİŞ

Yirminci yüzyılda hızla artan yaygın kentleşmeyle birlikte kent içindeki doğal alanların giderek azalması ve doğanın günlük yaşamdaki yerini kaybetmeye başlaması, insanların doğal alanlara karşı ilgisini arttırmış ve dünyada doğa koruma hareketlerinin başlamasına sebep olmuştur. Nüfusun büyük bir çoğunluğunun kentlerde yaşadığı günümüzde doğa koruma bilincini oluşturabilmek için öncelikle kentsel alanda ve insanların içinde yaşadığı yakın çevredeki doğal alanlara karşı duyarlılıklarını artırma amaçlı ‘kentsel alanda doğa koruma’ kavramı ortaya çıkmıştır (Kendle ve Forbes, 1997). Bu kavramın ortaya çıkmasında kendi yaşadığı çevreyi önemsemeyen kişilerin çok daha uzaklardaki tropik ormanların azalması, buzulların erimesi vb. gibi çevre problemlerine karşı duyarlı olmalarının beklenemeyeceği, dolayısıyla küresel ölçekte bir duyarlılık için öncelikle yakın çevreden başlanması gerektiği görüşü etkili olmuştur (Özgüner vd., 2007).

Diğer taraftan doğa (koruma) bilincinin büyük bir oranda çocukluk evresinde şekillendiği ve toplumda bu bilincin gelişmesi için öncelikle çocuklarda doğa koruma bilincini geliştirmenin gerekliliği fikri dünyada yaygın olarak kabul görmektedir. Ancak doğa bilincinin kazanılması çocukluk çağı deneyimleriyle çok yakından ilgili olmasına rağmen, günümüzde özellikle kentlerde çocukların doğal alanlar ile ilişkisi, ebeveynlerin çocuklarını koruma duygusu ve doğal alanların kentlerde giderek kaybolması gibi nedenlerle giderek azalmaktadır (Tranter ve Doyle, 1996; Valentine ve McKendrick, 1997). Birçok araştırmacı, hızlı kentleşmenin etkileri nedeniyle dünyanın birçok kentinde çocukların doğal alanlar ile özellikle bağımsız olarak daha az birliktelik kurabildikleri gerçeğine dikkat çekmeye çalışmaktadırlar (Freeman, 1995; Gaster, 1991; Malone, 2001). Dış ortamda kuralların olmadığı mekânlarda, kendi doğallığında oynamak geçmişte kalan bir aktivite olarak hatırlanmakta, günümüzde kurallarla daraltılmış evlerinde veya birbirinin aynı standart oyun alanlarında oynamaya teşvik edilen çocukların sosyal ve duygusal yeterlilikleri uzun dönemde olumsuz yönde etkilenmektedir (Tranter ve Pawson, 2001). Bu durum önemli bir kültürel değişimi temsil etmekte ve ayrıca doğa konusunda genel bir ilgi eksikliği ve hatta doğadan korkma gibi sadece ilgili bireylerle sınırlı kalmayıp toplumun genel refahını da tehdit eden bir dizi olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına da neden olmaktadır.

Ülkemizdeki mevcut çocuk oyun alanlarının hem nitelik hem de nicelik açısından çocuğun bedensel, zihinsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamada yetersiz olduğu birçok araştırmacı tarafından teyit edilmiştir (Yılmaz ve Bulut, 2003; Bal, 2005). Kentsel mekânda çocuklar için dört tarafı sınırlanmış ve standart oyun araçlarının yer aldığı doğadan kopuk oyun alanları tasarlanmaktadır. Bu alanda sorumlu ve yetkili olan kişiler ise rant olgusu nedeniyle çocuklar için yeterli nicelik ve nitelikte açık alan ayırmamakta, mevcut oyun alanları da çocukların kesintisiz hareket etme isteğini karşılamakta yetersiz kalmakta, dolayısıyla çocuğun yaratıcılığı ve doğa ile iletişimi gelişmemektedir (Özgüner vd., 2007). Mevcut durum çocukluk döneminden itibaren insanın doğa ile etkileşimini azaltmaktadır. Yaşamın her alanına hâkim olan yapaylık ve teknoloji, çocuklara doğal ürünlerin yapaylarıyla ikame edilebileceğini, dolayısıyla doğaya ihtiyaç duyulmadığı bilincini vermektedir. Bu durum insanın kendisinin doğanın

bir parçası olduğunu kavramasına olanak tanımamakta, kısaca “uygarlaşma” ile doğadan uzaklaşmaktadır (Özgüner vd., 2007).

Günümüzde eğitimciler görsel ve direk deneyimlerle öğrenmeye büyük önem vermektedirler. Doğa ile iç içe olma çevre eğitiminde özellikle çocuklar için çok önemli olup, mekândaki yapısal ve doğal çeşitlilik çevre eğitimi açısından daha teşvik edicidir. Çocukların mekan bilincini geliştirirken doğa (bitkiler, toprak, hayvanlar vb.) ile direk irtibat kurmaktan faydalandıkları (Orr, 1992), bağımsız olarak doğa ile iletişim kurmaktan alıkonulan çocukların ise mekan bilinci geliştirmekte zorlandıkları (Tranter ve Pawson, 2001) ifade edilmektedir. Bu alanda gerçekleştirilen araştırmalar, doğal alanların çocukların daha çok ilgisini çektiği (White ve Stoecklin, 1998) ve çocukların doğal alanlarda oynamayı daha çok tercih ettiği sonucunda birleşmekte (Maxey, 1999; Cunningham vd., 1994), yetişkinlerin de doğal çevreyi çocukluk çağlarındaki en önemli yerler olarak hatırladıklarını ifade etmektedir (Sebba, 1991). Wells, (2000) doğal çevre deneyimlerinin zihinsel ve psikolojik faydaları olduğunu, hatta odalarından doğayı (ağaçları vb.) görebilmelerinin çocukların zihinsel kabiliyetlerini geliştirdiğini belirtmektedir. Yine bu konuda gerçekleştirilen başka bir araştırma (Fjortoft ve Sageie, 2000) doğal alanlarda oynamanın çocuğun sosyal oyununa, konsantrasyonuna ve motor kabiliyetine olumlu etkileri olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Çevresel öğrenme, doğa ile direk (gözleme, duyguların teşviki ve alanda hareket) ve dolaylı (eğitim, kişiler arası iletişim ve medya) deneyimler ile gerçekleşmektedir (Malone ve Tranter, 2003). Kırsal alanda bu deneyimler okul dışındaki zamanlarda gerçekleşirken, kentsel alanda bunlar özellikle konut ve okul bahçeleriyle doğal objelerin mevcut bulunduğu oyun alanlarında gerçekleşir (Malone ve Tranter, 2003). Bu alanların ilginç ve çeşitli olarak tasarlanması ve doğal objeleri barındırması sosyal kaynaşmayı ve ekolojik deneyimleri artırma açısından önemlidir. Ekolojik prensipler çerçevesinde tasarlanan ve içinde değişik habitat tiplerini barındıran doğal mekânların özellikle kentlerde yaşayan öğrenciler için klasik yeşil alanlara göre çevre eğitiminde daha elverişli olduğu bilinmektedir (Cole, 1983). Bu tür alanlar katılımcı çevre eğitiminde çocukların özgürlük hissini ortaya çıkarma ve çevre konularına aktif katılımı teşvik etme gibi potansiyel faydalara sahiptir (Kendle ve Forbes, 1997). Moore ve Wong (1997) esnek ve değiştirilebilir çevrenin çevre eğitiminde olumlu davranış sergilemeye yönelik daha fazla imkânlar sağladığını belirtmektedir. Bu konuda gerçekleştirilen kapsamlı bir literatür araştırması (Rohde ve Kendle, 1994) doğal alanların özellikle çocuklarda daha yüksek seviyede zihinsel aktiviteleri teşvik ettiğini ve maceracı davranışları desteklemek suretiyle bireylerin kendine güvenini desteklediğini belirtmektedir. Dolayısıyla, doğa koruma bilincinin çocukluk çağlarında kazanıldığı gerçeğinden hareketle, kentsel alanda çocukların yoğun olarak kullandıkları mekânlarda yapılacak tasarım çalışmalarında doğanın ve doğal sürecin ön plana çıkartılması peyzaj alanında çalışan profesyonel kesimin göz önüne alması gereken güncel bir konudur (Özgüner vd., 2007).

Bu çalışma yukarıda özetlenen ilgili literatür bilgileri ve bu konuda geliştirilen teoriler ışığında ülkemizdeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumunu ve

çocukların bu tür alanlara karşı davranış biçimlerini Isparta kenti örneğinde ortaya koymayı ve bu konuda yapılması gerekenler konusunda öneriler getirmeyi amaçlamaktadır.

2. MATERYAL VE METOD

Bu çalışma 2006 yılında Nisan-Eylül ayları arasında Isparta kentindeki 39 ayrı çocuk oyun alanında gerçekleştirilmiştir. Isparta kentinde bulunan çocuk oyun alanlarına ait veriler Isparta Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nden temin edilmiş ve çalışma tarihi itibarıyla mevcut 65 adet çocuk oyun alanı (Anonim, 1996) arasından rastgele seçilen 39 tanesi araştırmaya dahil edilmiştir.

Yöntem olarak oyun alanlarının fiziksel analizi, çocukların oyun alanındaki davranışlarını yerinde gözlem ve oyun alanını kullanan çocuklarla yüz yüze anket metotları kullanılmıştır. Yüz yüze anket metodu birçok hedef kitle için güvenilir veriler elde etme konusunda en etkili yöntemlerden birisi olarak önerilmektedir (Sheskin, 1985).

Araştırma kapsamında seçilen oyun alanlarına günün değişik saatlerinde gidilerek her park için yaklaşık yarım saat ile 1 saatlik bir zaman süresince burada oynayan çocuklar gözlenmiş ve gözlem sonuçları önceden hazırlanan gözlem formu üzerine kaydedilmiştir. Daha sonra ebeveynleri veya yakınları ile birlikte olan çocuklar arasından rastgele seçilen 71 çocuk ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Öncelikle parkta birlikte geldikleri yakınlarına araştırma ve amacı hakkında kısa bir bilgi verilerek çocuklar ile konuşmak üzere izin istenmiştir. Kabul edenlerin parkta oynayan çocuklarıyla kendi doğallığında konuşmaya başlanmış ve önceden hazırlanmış standart sorular bu konuşma arasına serpiştirilerek cevapları anket formlarına kaydedilmiştir. Çocuklara oyun alanları ile ilgili en çok sevdikleri, sevmedikleri, alanda başka bulunmasını istedikleri şeyler ile doğal objeler hakkında sorular yöneltilerek kendi ideallerindeki çocuk oyun alanının nasıl olması gerektiği hakkında bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Daha zengin ve detaylı bilgiler elde etme açısından etkili bir teknik olan açık uçlu sorularla (Gardner, 1978; Sudman ve Bradburn, 1982; Oppenheim, 1992), çocukların kendi düşüncelerini istedikleri gibi ifade etmelerine ortam sağlanmıştır. Bu şekilde 39 adet parkta yaşları 6-12 arasında değişen 38'i erkek, 33'ü kız olmak üzere toplam 71 çocukla anket çalışması tamamlanmıştır. Son olarak her park için oluşturulan listeye parkın adı, büyüklüğü, konutlara ve yola olan uzaklıkları ve üzerinde bulunan her türlü bitkisel ve yapısal materyaller kaydedilmiştir. Çalışmaya konu olan parklar ve bu parklarda yapılan anket sayıları Çizelge 1'de verilmiştir. Sonuçlar analiz edilerek frekans tabloları formatında sunulmuştur.

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE
ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Çizelge 1. Isparta kentinde araştırma yapılan çocuk oyun alanları.

NO	MAHALLE	PARK ADI	ANKET SAYISI
1	Anadolu Mah.	Maliye Evleri Önü Parkı	3
2	Anadolu Mah.	Sosyal Tesis Önü Çocuk Oyun Alanı	1
3	Ayazmana Mah.	Çocuk Oyun Alanı	1
4	Bağlar Mah.	Cami Yanı Parkı	3
5	Batıkent Mah.	Gölyaş Market Altı Parkı ve Çocuk Oyun Alanı	1
6	Binbirevler Mah.	Koray Oğuz Parkı	1
7	Çünür Mah.	Aşağı Alan Çocuk Oyun Alanı	1
8	Davraz Mah.	Büyük Park	1
9	Davraz Mah.	Demiralay İlköğretim Okulu Parkı	1
10	Davraz Mah.	Esnaf Pazarı Yanı Çocuk Oyun Alanı	1
11	Doğancı Mah.	Salman Fırın Önü Çocuk Oyun Alanı	2
12	Doğancı Mah.	Gökçay Mesireliği Çocuk Oyun Alanı	1
13	Emre Mah.	Ayazmana Yolu Kenarı	4
14	Emre Mah.	Küçük Çocuk Oyun Alanı	2
15	Fatih Mah.	Trafo Yanı Parkı	1
16	Gülevler Mah.	İyaş Yeri Çocuk Oyun Alanı	3
17	Gülistan Mah.	Büyük Çocuk Oyun Alanı	2
18	Halıkent Mah.	Gül Mega Arkası Parkı	3
19	Halıkent Mah.	Ayazmana Mesireliği Çocuk Oyun Alanı	3
20	Halıkent Mah.	Trafik Eğitim Parkı	1
21	Halife Sultan Mah.	Cihat Camii Önü Parkı	1
22	Hızırbey Mah.	155 Cad. 1580 Sokak Üzeri Çocuk Oyun Alanı	1
23	Hızırbey Mah.	Sağlık Koleji Üzeri Çocuk Oyun Alanı	3
24	Işıkkent Mah.	Belmaş Evleri Arası Parkı	1
25	Işıkkent Mah.	Efe Restoran Karşısı Parkı	1
26	Kurtuluş Mah.	Büyük Park	3
27	M. Tönge Mah.	Büyük Havuzlu Park	1
28	M. Tönge Mah.	4841 Sok. Üzeri Çocuk Oyun Alanı	3
29	M. Tönge Mah.	Sosyal Tesis Üzeri Çocuk Oyun Alanı	1
30	Modernevler Mah.	Küçük Çocuk Oyun Alanı	3
31	Piri Mehmet Mah.	Rehberlik Araştırma Merkezi Yanı Park	2
32	Pirimehmet Mah.	Çocuk Esirgeme Kurumu Parkı	3
33	Sülübey Mah.	Havuzlu Park	3
34	Turan Mah.	Havuzlu Park	1
35	Vatan Mah.	Fatih Kuran Kursu Arkası Parkı	2
36	Yedişehitler Mah.	Cuma Pazarı Parkı	2
37	Yedişehitler Mah.	Çocuk Oyun Alanı	1
38	Yenice Mah.	117 Cad. Doğancı Mezarlığı Karşısı	1
39	Yenice Mah.	İlköğretim Okulu Yanı Parkı	2

3. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda üç ana başlık altında sunulmuştur. Öncelikle çocuk oyun alanlarında yerinde tespit edilen yapısal ve bitkisel peyzaj özellikleri verilmiş, bunu takiben gözlem sonucu elde edilen bulgular ve anket sonuçları sunulmuştur.

3.1 Çocuk Oyun Alanlarının Fiziksel Özellikleri

Araştırmaya konu olan çocuk oyun alanlarının büyüklükleri 100 ile 3800 metrekare arasında değişmektedir. Çocuk oyun alanlarının büyük çoğunluğunun (28 adet) etrafında koruma (çit) elemanı bulunmamaktadır. Çoğunlukla ahşap oturma elemanlarının bulunduğu çocuk oyun alanlarında havuz ve diğer su elemanlarına 10, gölge elemanlarına ise sadece 5 alanda rastlanmıştır. Alanların çoğunluğunda (24) aydınlatma elemanları mevcuttur. Ancak örnek alanların neredeyse yarısına yakınında (19) etrafta bulunan çimlerin bakımsız olduğu tespit edilmiştir. Kedi, köpek, tavuk ve kuş türleri çocuk oyun alanlarında rastlanılan hayvanlar arasındadır. Alan ile ilgili diğer peyzaj özellikleri Çizelge 1’de verilen sıra numarası düzeninde Çizelge 2’de verilmiştir.

Buna göre çocuk oyun alanlarının neredeyse tamamı araç trafiğine yakın yerlerde bulunmaktadır. Alanların çoğunluğunun (26) zemini kum ve topraktan, diğerleri ise parke taşı (7) ve özel plastik kaplamalardan (5) oluşmaktadır. Çalışmaya konu olan çocuk oyun alanlarının sadece bir tanesinin zemininin çimlerle kaplı olması dikkat çekicidir. Çocuk oyun alanlarının hemen hemen tamamında salıncak, kaydırak ve tahterevalli mevcuttur. Bazılarında bunlara ilaveten atlıkarınca ve dönme dolap gibi oyun elemanları bulunmakta olup, 4 adet çocuk oyun alanında ise yukarıda sayılanların bir arada bulunduğu daha kompleks oyun elemanları bulunmaktadır.

Çocuk oyun alanlarında iğne yapraklı ağaçlardan kızılçam, karaçam, sedir ve servi türleri, geniş yapraklı ağaçlardan ise söğüt, çınar, akçaağaç, kızılçam, meşe, akasya ve ceviz türlerine rastlanmıştır. Çocuk oyun alanlarından 10 tanesinde ise hiçbir ağaç bulunmamaktadır. Araştırma kapsamında seçilen 39 adet çocuk oyun alanından 23 tanesinde hiçbir ağaççık ve çalı türü bulunmamakta 26 tanesinde de hiçbir otsu bitki bulunmamaktadır. Bu alanlardan yalnız 15 tanesinde yer örtücüler mevcut olup, çiçek parterlerine ise sadece iki alanda rastlanılmıştır (Çizelge 2).

3.2. Gözlem Bulguları

Araştırmanın amaçlarından birisi olan çocukların oyun alanlarındaki davranışlarının belirlenmesi kapsamında Isparta’nın değişik mahallelerinden rastgele seçilen 39 adet çocuk oyun alanında çocuklar kendi doğallığında oynarlarken gözlemlenerek her oyun alanı için elde edilen bulgular analiz edilmiştir. Buna göre çocukların çoğunlukla salıncak (%35), kaydırak (%31), tahterevalli (%14), atlıkarıncada (%7) oynadıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında nispeten daha az sayıda olsa da çocukların zıplama bandı (%4) kum (%3), bilye (%1), akülü araba (%1) ve arkadaşlarıyla birlikte (%2) değişik oyunlar oynadıkları da görülmüştür.

Çizelge 2. Çocuk oyun alanlarının fiziksel özellikleri.

Sıra No	Alanı (m ²)	Araç Yoluna Uzaklığı	Zemin	Oyun Elemanları	İğne Yapraklı Ağaçlar	Geniş Yapraklı Ağaçlar	Çalılar	Otsu Bitki	Yer Örtücü	Çiçek Parteri
1	5900	4 m	Kum	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Kızılcım (<i>P.brutia</i>), Servi (<i>C.sempervirens</i>)	Ceviz (<i>J.regia</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok
2	1512	10 m	Kum, Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>), Titrekkavak (<i>P.tremula</i>)	Yok	Yok	Var	Yok
3	1000	1 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Yok	Yok	Var	Var	Var	Yok
4	888	2 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Servi (<i>C.sempervirens</i>), Karaçam (<i>P.nigra</i>)	Kavak (<i>P.alba</i>)	Var	Var	Var	Yok
5	500	3 m	Plastik	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Servi (<i>C.sempervirens</i>), Karaçam (<i>P.nigra</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>)	Var	Var	Var	Yok
6	1000	1 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Atlıkarınca	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok
7	250	14 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Kızılcım (<i>P.brutia</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Yok	Var	Yok	Var	Yok
8	4000	2 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>), Servi (<i>C.sempervirens</i>)	Meşe (<i>Quercus spp.</i>), Akçaağaç (<i>A.negundo</i>)	Var	Yok	Var	Yok
9	1512	1 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Servi (<i>C.sempervirens</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
10	1400	3 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak	Kızılcım (<i>P.brutia</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>), Kavak (<i>P.alba</i>)	Var	Yok	Yok	Yok
11	600	1 m	Parketaşı	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Sedir (<i>C.libani</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
12	2770	25 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Yok	Yok	Yok	Var	Var	Yok
13	239	2 m	Parketaşı	Büyük Oyun Kompleksi	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
14	100	3 m	Parketaşı	Büyük Oyun Kompleksi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
15	650	2 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Karaçam (<i>P.nigra</i>)	Çınar (<i>P.acerifolia</i>)	Yok	Yok	Var	Yok
16	400	3 m	Plastik	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>), Servi (<i>C.sempervirens</i>)	Yok	Yok	Var	Var	Var
17	4600	5 m	Kum	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.deodora</i>)	Çınar (<i>P.acerifolia</i>), Kavak (<i>P.alba</i>)	Var	Yok	Yok	Yok
18	3695	3 m	Plastik	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>), Çınar (<i>P.acerifolia</i>)	Var	Var	Var	Yok

135

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Çizelge 2. Çocuk oyun alanlarının fiziksel özellikleri (devam).

Sıra No	Alanı (m ²)	Araç Yoluna Uzaklığı	Zemin	Oyun Elemanları	İğne Yapraklı Ağaçlar	Geniş Yapraklı Ağaçlar	Çalılar	Otsu Bitki	Yer Örtücü	Çiçek Parteri
19	3500	2 m	Plastik	Salıncak, Kaydırak, Atlıkarınca	Yok	Meşe (<i>Quercus spp.</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok
20	4000	2 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Atkestanesi (<i>A. hippocastanum</i>)	Yok	Yok	Var	Yok
21	3180	10 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak	Yok	Yok	Var	Var	Var	Var
22	360	4 m	Plastik	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Yok	Yok	Var	Var	Var	Yok
23	600	2 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Yok	Söğüt (<i>S.babylonica</i>),	Yok	Yok	Var	Yok
24	4380	5 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Servi (<i>C.sempervirens</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>), Kavak (<i>P.alba</i>)	Yok	Yok	Var	Yok
25	8300	6 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Servi (<i>C.sempervirens</i>), Karaçam (<i>P.nigra</i>)	Meşe (<i>Quercus spp.</i>), Akçaağaç (<i>A.negundo</i>)	Yok	Var	Var	Yok
26	360	8 m	Parketaşı	Büyük Oyun Kompleksi	Yok	Akasya (<i>R.pseudoacacica</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok
27	2250	2 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Servi (<i>C.sempervirens</i>), Karaçam (<i>P.nigra</i>)	Çınar (<i>P.acerifolia</i>), Kızılçam (<i>A.orientalis</i>)	Var	Yok	Var	Yok
28	830	1 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Kızılçam (<i>P.brutia</i>), Karaçam (<i>P.nigra</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>), Kavak (<i>P.alba</i>)	Var	Var	Var	Yok
29	970	5 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>), Servi (<i>C.sempervirens</i>)	Yok	Yok	Yok	Var	Yok
30	350	1 m	Kum	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
31	1000	2 m	Kum	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Sedir (<i>C.libani</i>)	Çınar (<i>P.acerifolia</i>),	Var	Yok	Yok	Yok
32	400	3 m	Çim	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Atlıkarınca	Kızılçam (<i>P.brutia</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Söğüt (<i>S.babylonica</i>), Elma (<i>Malus spp.</i>)	Yok	Var	Var	Yok
33	189	6 m	Parketaşı	Salıncak, Tahterevalli, Dönmedolap	Yok	Çınar (<i>P.acerifolia</i>), Ceviz (<i>J.regia</i>)	Var	Yok	Yok	Yok
34	108	10 m	Parketaşı	Büyük Oyun Kompleksi	Karaçam (<i>P.nigra</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Çınar (<i>P.acerifolia</i>),	Var	Yok	Yok	Yok
35	4200	2 m	Kum	Salıncak, Kaydırak, Dönmedolap	Yok	Yok	Yok	Var	Var	Yok
36	2750	2 m	Kum	Büyük Oyun Kompleksi	Sedir (<i>C.libani</i>)	Akasya (<i>R.pseudoacacica</i>)	Yok	Yok	Var	Yok
37	560	2 m	Parketaşı	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
38	490	3 m	Toprak	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli	Kızılçam (<i>P.brutia</i>), Sedir (<i>C.libani</i>)	Yok	Var	Var	Var	Yok
39	100	2 m	Kum	Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, Dönmedolap	Yok	Akasya (<i>R.pseudoacacica</i>)	Yok	Yok	Yok	Yok

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Çocukların oynarken genellikle sırayla (%17), bazen birbirleriyle yarışarak (%11), arkadaşlarıyla (%10) veya kendi oyuncaklarıyla (%9), nadiren de birbirlerine zarar verecek şekilde (%4) oynadıkları gözlemlenmiştir. Bunun yanında çok sayıda çocuğun (%34) oyun aletleriyle olağan dışı (kaydırağa tersten tırmanarak, salıncakta ayakta sallanarak, bazı oyun aletlerine ters binerek, çok hızlı sallanarak vb.) oynadıkları da tespit edilmiştir.

Çocukların oyun alanlarında oyun elemanı dışında kendi oyuncaklarıyla (%39), topla (%15), bilyelerle (%3), ip atlayarak (%3), toprak, kum ve taşlarla (%14), havuzdaki suyla (%1), böcekleri kovalayarak (%1) ve kamelyalara tırmanarak (%1) oynadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı çocukların oyun alanlarında çimlerin üzerinde serbestçe (%4) veya kendi arkadaşlarıyla birlikte çeşitli oyunlar oynadıkları (%10) da gözlemlenmiştir.

Gözlem yapılan yerlerde çocukların hemen hemen yarıya yakınının (%48) ağaçlar, çiçekler ve diğer doğal objelerle ilgilendikleri ve oynadıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda çocukların genellikle ağaç gövdelerindeki karıncaları ve kelebekleri izledikleri, ağaçlara tırmanmaya çalıştıkları, bazı ağaçların dallarında sallandıkları, çiçeklere su verdikleri, nadiren de ağaçların ve çiçeklerin yapraklarını koparıp onlarla oynadıkları gözlemlenmiştir.

Çocukların çoğunlukla (%86) oyun elemanlarına ve çevreye zarar vermedikleri, ancak ebeveynlerin genellikle (%61) çocuklarının oyunlarına müdahale ettikleri gözlemlenmiştir. Yalnız oynayan çocuk sayısı oldukça az (%11) olup çocukların genellikle oyun alanına ebeveynleriyle (%55), arkadaşlarıyla (%32) veya kardeşleriyle (%2) geldikleri görülmüştür.

3.3. Anket Bulguları

Çocuk oyun alanlarında çocuklarla yüz yüze gerçekleştirilen anket çalışmalarında çocuklara oyun alanları ile ilgili en çok sevdikleri ve alanda olmasını istedikleri diğer şeyler ile sevmedikleri ve alanda kendilerini rahatsız eden şeyler hakkında sorular sorulmuş, alınan cevaplar Çizelge 3-6'da verilmiştir. Buna göre çocukların oyun alanlarında en çok sevdikleri şeyler arasında salıncak ve kaydırak başta gelmektedir. Çocuklar oyun alanlarında en çok havuz, futbol sahası, tahterevalli, dönme dolap, salıncak bulunmasını istemektedirler.

Ankete katılan çocukların yarıya yakın bir kısmı alanda sevmedikleri veya kendilerini rahatsız eden bir şey olmadığını belirtmişlerdir. Ancak diğer çocukların ifadeleri çocuk oyun alanlarında istenmeyen ve rahatsız olunan şeyler hakkında ipuçları vermektedir (Çizelge 5, 6). Bunlar arasında en çok bahsedilenleri zeminin sert taşlı veya toprak olması, büyük çocukların küçükleri rahatsız etmesi, düzensizlik, alanın küçük olması, toz ve etrafta bulunan başıboş köpekler gibi olumsuzluklar bulunmaktadır. Çocuklara oyun alanına geliş amaçları sorulmuş ve alınan cevaplar Çizelge 7'de verilmiştir. Buna göre çoğunluk arkadaşlarıyla oynamak için geldiklerini ifade etmişlerdir. En çok bahsedilen diğer geliş amaçları arasında ise evlerine yakın olması, başka oynayacak yerlerinin olmaması ve alanda oyun oynayabilecekleri imkân ve oyun araç-gereçlerinin bulunması gelmektedir.

Çizelge 3. Alanda en çok sevilen şeyler

En Çok Sevilen Şeyler	Frekans
Salıncak	46
Kaydırak	32
Top oynamak	6
Tahterevalli	4
Koşmak	4
Atlıkarınca	4
İp atlamak	2
Parkın yanındaki havuz	1
Akülü araba	1
At	1
Dönme dolap	1
Zıplama bandı	1
Saklambaç oynamak	1
Suyla oynamak	1
Seksek oynamak	1
Köşe kapmaca oynamak	1
Evcilik oynamak	1
Her şeyi seviyor	1
Hiçbir şeyi sevmiyor	1

Çizelge 4. Alanda olması istenilen şeyler

İstenilen Şeyler	Frekans
Havuz	14
Futbol sahası	13
Tahterevalli	12
Dönme dolap	10
Salıncak	9
Hiçbir şey	9
Basket potası	6
Atlıkarınca	5
Kaydırak	4
Tırmanma aletleri	4
Örümcek	4
Küçük oyun evleri	4
Çarpışan araba	3
Akülü araba	3
Hayvanlar	3
Zıplama bandı	3
Parkın geniş olması	3
Lunaparkta olan şeyler	2
At	1
Spor aletleri	1
Daha çok oyun aletleri	1
Hayvanat bahçesi	1
Çim	1
Yerin toprak olmaması	1
Üstünün kapalı olması	1
İp atlamak için boş yer	1

Çocuklara oynamak için başka nerelere gittikleri sorulmuş ve alınan cevaplar Çizelge 8’de verilmiştir. Buna göre çocuklar oynamak için diğer parklara, okul bahçelerine, mahalle aralarına ve sokaklara gitmektedirler.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmaya konu olan çocuk oyun alanlarının fiziksel özellikleri göz önüne alındığında; alanların büyüklük olarak yeterli olmadığı, neredeyse tamamının araç yoluna yakın olduğu ve yine büyük çoğunluğunun etrafında koruma (çit) elemanı bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca oyun alanlarının 5 tanesinin zemininin plastik kaplama ve sadece 1 tanesinin çim alanla kaplı olması çocuk oyun alanlarının güvenlik açısından yetersiz olduğuna işaret etmekte olup, mevcut oyun alanlarının, çocukların güvenli ve özgürce oynayabileceği bir yer olma özelliklerini taşımadığını göstermektedir. Benzer sonuçlar bu konuda yapılan diğer araştırmalarda da (Yılmaz ve Bulut, 2003; Bal, 2005) ortaya çıkmıştır.

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE
ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Çizelge 5. Alanda sevilmeyen şeyler

Sevilmeyen Şeyler	Frekans
Yok	24
Yerin toprak olması	6
Büyük çocuklar	5
Elle ilerleme aleti	4
Tahterevalli	3
Kaydırak	3
Düzensizlik, bakımsızlık	3
Tırmanma aleti	2
Dönme dolap	3
Erkeklerin top oynaması	2
Yerin taş olması	2
Bahçenin küçük olması	2
Kirli, bozuk oyuncaklar	2
Çok toz olması	2
Köprü	1
Banklar	1
Parkın yanındaki durak	1
Kötü çocuklar	1
Oynayacak bir şey yok	1
Topun yola kaçması	1
Çok güneş olması	1
Oynarken yere düşmesi	1

Çizelge 6. Çocukları rahatsız eden şeyler

Rahatsız Eden Şeyler	Frekans
Yok	37
Büyük çocuklar	16
Yerin sert ve taşlı olması	4
Oyun alanının yanındaki yol	2
Arabaların hızlı geçmesi	2
Parkın girişindeki taksi durağı	2
Köpekler	2
Parkın küçük olması	1
Kırılmış duvarlar	1
Oyun alanındaki büyük otlar	1
İğneli ağaçlar	1
Çok toz olması	1
Gölgelik alan olmaması	1

Çizelge 7. Çocukların oyun alanlarına geliş amaçları

Geliş Amaçları	Frekans
Arkadaşlarıyla oynamak için	26
Evine yakın olduğu için	9
Evlerin etrafında oynayacak başka bir yer olmadığı için	9
Oyun oynamak için	6
Başka oynayabilecekleri yer olmadığı için	6
Eğlendiği, mutlu olduğu için	5
Kardeşiyle oynamak için	2
Akülü araba olduğu için	1
Burada diğer parktan daha çok oyuncak olduğu için	1
Küçük çocuklar için uygun olduğu için	1
Park güzel olduğu için	1
Oynayabileceği çok şey olduğu için	1
Güzel oyuncaklar olduğu için	1
Mahallede top oynamalarına izin verilmediği için	1
Oynayabilmeleri için yeterince geniş olduğu için	1

Çizelge 8. Çocukların oynamak için gittikleri yerler

Oynamak İçin Başka Nerelere Gidiyorlar?	Frekans
Diğer parklara	19
Okul bahçesine	14
Mahalle arasına, sokağa	14
Hiçbir yere gitmiyor	7
Arkadaşlarının evine	7
Mahalledeki açık alana	4
Lunaparka	3
Evlerinin önünde	2
Komşularının bahçesi	1

Çalışmaya konu olan çocuk oyun alanlarının hemen hemen tamamında ilgili literatürde sıkça eleştirildiği üzere (Özgüner vd., 2007) salıncak, kaydırak ve tahterevalli vb. gibi standart ve fabrika ürünü oyun elemanları bulunmakta olup, bu alanlar mevcut haliyle çocukların kesintisiz hareket etme isteğini karşılamakta yetersiz kalmakta, dolayısıyla çocuğun yaratıcılığına ve motor gelişimine katkısı sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Çocuk oyun alanlarının bitkisel materyal açısından da çok zengin olmadığı görülmektedir. Çalışma yapılan alanların bir kısmında hiç ağaç bulunmamakta diğerlerinde ise çoğunlukla benzer türler bulunmaktadır. Çocuk oyun alanları ağaççık, çalı ve otsu bitkiler ve yer örtücüler bakımından da oldukça yetersiz durumdadır (Çizelge 2). Doğal alanların çocukların ilgisini çektiği (White ve Stoecklin, 1998), doğal çevre ile ilgili deneyimlerin çocuklara zihinsel ve psikolojik açıdan faydalarının bulunduğu (Wells, 2000) ve çocuk oyun alanlarının çeşitli ve doğal objeler yönünden zengin olarak tasarlanmasının önemine (Cole, 1983) rağmen, mevcut alanların bitkisel tasarım açısından da çocukların doğa ile iletişimini destekleyici bir potansiyel sergileyemediği görülmektedir.

Araştırmada çocukların genellikle alanda mevcut oyun elemanlarının yanında toprak kum, taş, su ve böcekler gibi doğal objelerle ve arkadaşlarıyla birlikte değişik oyunlar oynadıkları tespit edilmiştir. Bazı çocukların oyun alanları yakınında bulunan çimler üzerinde serbestçe veya arkadaşlarıyla oynamaları, yine gözlem yapılan çocuk oyun alanlarında çocukların ağaçlar, çiçekler ve diğer doğal objelerle ilgilenmeleri, çocukların doğa ile iç içe olmaktan ve bu tür alanlarda oynamaktan hoşlandıkları görüşünü (Cunningham vd., 1994; Kellert, 2002) desteklemektedir. Bu bakımdan çocuk oyun alanlarında doğaya daha çok yer verilerek doğal objelerin çeşitlerinin artırılarak uygun bir tasarımla sunulmasının çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimleri üzerine olumlu katkıda bulunacağı kuşkusuzdur. Nitekim Yılmaz ve Bulut (2003)'da oyun alanlarında çocuklar için vazgeçilmez bir oyun aracı olan suyun sadece görsel amaçlı kullanılmasını eleştirmişler ve çocuk oyun alanlarında suyun oyun aracı olarak kullanıldığı özgün tasarımların mutlaka yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tekkaya (2001) çocuk oyun alanlarını 4 grupta sınıflandırmış ve oyun alanları içinde çocuğun oyun gereksinimini en çok karşılayan oyun alanlarının macera oyun

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

alanları olduğunu vurgulamıştır. Araştırma alanında yapılan gözlemlerde, bu görüşü destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Çocukların oyun aletleriyle olağan dışı (kaydırağa tersten tırmanarak, salıncakta ayakta sallanarak, bazı oyun aletlerine ters binerek, çok hızlı sallanarak vb.) oynadıkları, bu durumun çocukların aynı oyun elemanlarıyla oynamaktan sıkılmaları nedeniyle değişik oyunlar ve yeni maceralar arama içgüdülerinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber yapılan anketlerde çocukların oyun alanlarında en çok sevdikleri şeyler arasında salıncak ve kaydırak başta gelmekte, oyun alanlarında en çok havuz, futbol sahası, tahterevalli, dönme dolap, salıncak bulunmasını istemektedirler. Bu sonuçlar her ne kadar birbiriyle çelişir gibi görünse de bunun nedeni çocukların sadece oyun alanlarında kendilerine sunulan oyun aletlerini düşünüp cevap vermeleri, potansiyel olarak alanda yer alabilecek şeyleri düşünmemelerinden kaynaklanmış olabilir. Daha sonra yapılacak anket çalışmalarında bu durumun göz önüne alınarak çocuklara ‘çocuk oyun alanlarında neler olmasını istersiniz?’ sorusu, ‘burada olanların dışında başka nelerin olmasını istersiniz?’ şeklinde sorularak metodolojik açıdan daha sağlıklı cevaplar alınması mümkün olabilir.

Ankete katılan çocukların zeminin sert, taşlı veya toprak olmasından, büyük çocukların küçükleri rahatsız etmesinden, düzensizlikten, alanın küçük olmasından, toz ve köpeklerden şikâyet etmeleri, mevcut oyun alanlarının fiziksel yetersizliğini ve bu tür alanların değişik yaştaki çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmadığını göstermektedir. Bu durum daha önce yapılan çalışmalarda da ortaya konulmuştur (Etlı, 2002; Yılmaz ve Bulut, 2003; Bal, 2005).

Çocuklarla yüz yüze yapılan anket çalışmalarında bir kısım deneklerin oynayacak başka yerlerinin olmadığını ifade etmesi, bazıları da oyun alanlarının daha geniş olmasını ve oynamak için boş yerler ayrılmasını istemesi, oynamak için başka nerelere gittikleri sorulduğunda da verilen cevaplar arasında okul bahçeleri ile mahalle araları ve sokakların bulunması, kentte çocuk oyun alanlarının yetersiz olduğu görüşünü desteklemektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma ülkemizdeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumunu ve çocukların bu tür alanlara karşı davranış biçimlerini Isparta kenti örneğinde ortaya koymayı ve bu konuda yapılması gerekenler konusunda öneriler getirmeyi amaçlamıştır. Isparta kentindeki 39 ayrı çocuk oyun alanında yerinde gözlem ve yüz yüze anket metotları kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda mevcut oyun alanlarının çocukların fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal gelişimini desteklemede yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Sorunun çözümü için öncelikle daha önceki araştırmalarda da (Yılmaz ve Bulut, 2003; Bal, 2005) vurgulandığı üzere kentlerde değişik yaş gruplarındaki çocukların yaşlarına ve aksiyon çaplarına uygun büyüklükte alanların ayrılması konusunda ilgili kanun ve yönetmeliklerde gerekli değişikliklerin yapılması önem arz etmektedir. Daha sonra bu tür alanlarda yapılacak peyzaj tasarımı çalışmalarında özellikle düz olan çocuk oyun alanlarının topoğrafik açıdan çeşitlendirilmesi, değişik oyun mekanlarında yapısal ve doğal çeşitliliğin sağlanması, ekolojik prensipler çerçevesinde içinde değişik habitat tiplerini barındıran doğal mekânların tasarlanması, yer yer

çocuklara esnek ve değiştirilebilir bir çevre hazırlanması gerekmektedir. Çocukların oyun alanlarında bulunmasını istedikleri şeyler arasında tırmanma aletlerinin, küçük oyun evlerinin, çeşitli hayvanların ve hayvanat bahçesinin olması da bu tür alanlara olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Bu kapsamda doğal stil peyzaj tasarım ve uygulama anlayışının (Özgüner, 2003) çocuk oyun alanlarına yansıtılması yararlı olabilir. Ayrıca, Ergin (1982)'in mahalle ölçeğinde geliştirdiği ve kesintisiz oyun olanağı sunan "oyun bölgesi" anlayışını temel alarak kurgulanmış olan ve şehir ve bölge planlama ile peyzaj mimarlığı disiplinlerinin ortak çalışmaları sonucu Isparta kenti örneğinde gerçekleştirilen örnek proje çalışması (Özgüner vd., 2007), ülkemizdeki çocuk oyun alanlarında bu konuda yapılabilecek şeyler hakkında ipuçları vermektedir.

Çocukların oyun eğilimlerinin ve oyun alanlarından beklentilerinin belirlenerek bunların çocuk oyun alanlarının tasarımında göz önüne alınması da ülkemizde göz ardı edilen bir gerçek olup bu konuda sınırlı sayıda araştırma (Acar, 2003; Bektaş, 2004) bulunmaktadır. Bu konuda değişik kentlerde değişik yaş grupları arasında daha kapsamlı anket çalışmalarının yaygınlaştırılması, çocukların nasıl bir oyun alanı istedikleri konusunda sorumlu ve yetkililere yön vermesi bakımından önemsenmesi gereken diğer bir konudur.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi sırasında değerli yardımlarını gördüğümüz Isparta Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'ne ve alan çalışmalarına olan katkıları dolayısıyla Hüseyin ACIERİK'e teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Acar, H., 2003. Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcıların Bitki Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Kenti Örneği, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon, 167 s.
- Anonim, 2006. Isparta Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü. Isparta.
- Bal, A., 2005. Zonguldak Kenti Yeşil Alan Sistemindeki Çocuk Oyun Alanlarının Durumunun Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın, 172 s.
- Bektaş, Y., 2004. İlköğretim Çağındaki Çocukların Çocuk Oyun Alanlarından Beklentilerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Ankara-Çankaya Örneği, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 128 s.
- Cole, L., 1983. Design for environmental education, Landscape Design, October-1983, 28-31.
- Cunningham, C., Jones, M., Taylor, N., 1994. The Child-Friendly Neighbourhood: Some Questions and Tentative Answers from Australian Research. International Play Journal: 279-295.
- Ergin, Ş., 1982. Çocuğun Oyun Gereksinimi ve İzmir/Alsancak Semtinde Çocuğa Yönelik Açık/Yeşil Mekan Olanaklarının Araştırılması Üzerine Bir Araştırma, Doçentlik Tezi, İzmir.
- Etli, B., 2002. Edirne İli Merkez İlçe Yeşil Alan Sisteminin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi. Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi, B Serisi, Cilt 3, No 1, 47-59.
- Fjortoft, I., Sageie, J., 2000. The Natural Environment as a Playground for Children: Landscape Description and Analyses of a Natural Landscape. Landscape and Urban Planning 48(1/2): 83-97.
- Freeman, C., 1995. The Changing Nature of Children's Environmental Experience: The Shrinking Realm of Outdoor Play. Environmental Education and Information 14(3): 259-280.
- Gardner, G., 1978. Social Surveys for Social Planners, Open University Press, Milton Keynes.

ISPARTA KENT MERKEZİNDEKİ ÇOCUK OYUN ALANLARININ MEVCUT DURUMU VE
ÇOCUKLARIN BU ALANLARA KARŞI DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

- Gaster, S., 1991. Urban Children's Access to Their Neighborhood: Changes over Three Generations. *Environment and Behavior* 23(1): 70-85.
- Kellert, S.R., 2002. Experiencing nature: affective, cognitive, and evaluative development in children. In: Kahn, P.H and Kellert S.R. (Eds.), *Children and Nature: Psychological, Sociocultural, and Evolutionary Investigations*. The MIT Pres. USA.
- Kendle, A.D., Forbes, S. J., 1997. *Urban Nature Conservation: Landscape Management in the Urban Countryside*, E & FN Spon, London.
- Malone, K., 2001. Editorial: Children, Youth and Sustainable Cities. *Local Environment* 6(1): 5-12.
- Malone K., Tranter, P., 2003. Children's environmental learning and the use, design and management of school grounds. *Children, Youth and Environments*, 13 (2).
- Maxey, I., 1999. Playgrounds: From Oppressive Spaces to Sustainable Places? *Built Env.* 25(1): 18-24.
- Moore, R.C. Wong, H.H., 1997. *Natural Learning: Creating Environments for Rediscovering Nature's Way of Teaching*. Berkley: MIG Communications.
- Oppenheim, A.N., 1992. *Questionnaire Design, Interviewing and Attitude Measurement*, Pinter, London.
- Orr, D., 1992. *Ecological Literacy: Education and the Transition to a Postmodern World*. New York: State University of New York Press.
- Özgüner, H., 2003. Kentsel Peyzajda Doğal Stilin Fonksiyonel Değerleri Ve Bunların Klasik Stille Karşılaştırılması. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A. (2) 19-36. Isparta.
- Özgüner H., Ergin Ş., Gül A., Çukur D., Küçük V., Akten M., 2007. Günümüz Kültürel Yapısı içinde Kentsel Alanda Doğa Korumanın Olanak ve Sınırları İle Sosyalizasyon Sürecinde Çocuklarda Doğa Bilinci Gelişimini Destekleyici Kentsel Tasarım Yaklaşımlarının Saptanması. Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Raporu, Proje No: 01018-m-05, Isparta.
- Rohde, C.L.E. and Kendle, A.D., 1994. Human well being, natural landscapes and wildlife in urban areas, *English Nature Science*, No: 22, English Nature, Peterborough.
- Sebba, R., 1991. The landscapes of childhood: the reflection of childhood's environment in adult memories and in children's attitudes. *Environment and Behavior* 23(4): 395-422.
- Sheskin, I. M. (1985) *Survey Research for Geographers*, Association of American Geographers, Washington.
- Sudman, S., Bradburn, M.N., 1982. *Asking Questions*, Jossey-Bass Publishers, London.
- Tekkaya, E., 2001. Tasarlanmış Çocuk Hakları: Ankara Çocuk Oyun Alanları. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 151.
- Tranter, P., Doyle, J., 1996. Reclaiming the residential street as playspace. *International Play Journal*: 481-97.
- Tranter, P., Pawson, E., 2001. Children's access to local environments: a case-study of Christchurch, New Zealand." *Local Environment* 6(1): 27-48.
- Valentine, G., McKendrick, J.H., 1997. Children's outdoor play: exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. *Geoforum* 28: 219-235.
- Wells, N.M., 2000. At Home with Nature: Effects of "Greenness" on Children's Cognitive Functioning. *Environment and Behavior* 32(6): 775-795.
- White, R., Stoecklin, V., 1998. Children's Outdoor Play and Learning Environments: Returning to Nature: <http://www.whitehutchinson.com/children/articles/outdoor.shtml>. Last visited: 05.01.2006.
- Yılmaz, S., Bulut, Z., 2003. Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi: Erzurum Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:158.